

Sara Holm

**EKOLOGISUUS JA SEN NÄKYMINEN PÄIVÄKODIN
ARJESSA**

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Helmikuu 2016

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieska	Aika Helmikuu 2016	Tekijä/tekijät Sara Holm
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi EKOLOGISUUS JA SEN NÄKYMINEN PÄIVÄKODIN ARJESSA		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski		Sivumäärä 27+2
<p>Tutkimuksen aiheena oli selvittää, kuinka ekologisuus näkyy päiväkodin normaaleissa arkitilanteissa sekä mitä mahdollisia hyötyjä ja haittoja ekologisuuden lisääminen voisi päiväkodin arkeen tuoda.</p> <p>Tutkimus suoritettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä ja aineisto tutkimukseen kerättiin sähköisen kyselylomakkeen kautta. Tutkimukseen osallistui yhteensä 10 varhaiskasvattajaa kolmesta eri päiväkodista Keski-Suomen alueelta. Tavoitteena oli saada varhaiskasvattajia ajattelemaan ekologisuutta heidän omien valmiiden mielipiteiden kautta ja samalla ajattelemaan asiaa myös tulevaisuuden kannalta.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että varhaiskasvattajat pitivät ekologisuutta ja sen lisäämistä päiväkodin arkeen ainoastaan positiivisena asiana. Varhaiskasvattajat eivät myöskään maininneet, että ekologisuuden lisääminen voisi jollain tavalla vaikeuttaa tai hankaloittaa fyysisesti päiväkodin jo totuttua arkea. Ainoina epäkohtina ja hankaloittavina tekijöinä nähtiin liian vähäinen tieto aiheesta ja uuden tiedon löytäminen kaiken arjen kiireen keskellä sekä päiväkotien rajalliset resurssit.</p>		
Asiasanat Ekologisuus, ekologinen jalanjälki, kestävä kehitys, varhaiskasvattaja, varhaiskasvatus		

ABSTRACT

Unit Ylivieska	Date February 2016	Author/s Sara Holm
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis ECOLOGY AND KINDERGARTEN EVERYDAY LIFE		
Instructor Leena Raudaskoski		Pages 27+2
<p>In this research it was found out how ecology displayed at kindergarten everyday life and what possible benefits and disadvantages that can bring same time in the kindergarten.</p> <p>The research was qualitative and all the data collected to e-mail interviews.</p> <p>Research included ten early childhood educators in three different kindergarten around the central Finland. The aim was find out childhood educators own opinions of ecology and make them think how ecology can influence all the things for the future world.</p> <p>The results approved that the childhood educators liked ecology and the addition of that only positive thing. They don't see any bad or negative things to adding ecology at the kindergarten normal everyday life. Only lack of knowledge and bad resources make addition of ecology difficult.</p>		

<p>Key words early childhood educator, early education, ecology, ecological footprint, sustainable development</p>

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
2	TUTKIMUSPROSESSI	3
2.1	Aiheen valinta	3
2.2	Tutkimusongelmat.....	4
2.3	Aineiston kerääminen	5
2.4	Lomakehaastattelu.....	5
3	EKOLOGISUUS KÄSITTEENÄ	7
3.1	Ekologisuus	7
3.2	Ekologinen jalanjälki	8
3.3	Kestävä kehitys	8
3.4	Kestävä kehitys ja ekologinen arki esimerkkinä päivähoitossa	10
4	VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄKODIN ARKI	13
5	TUTKIMUSTULOKSET	15
5.1	Varhaiskasvattajien näkökulmia ekologisuudesta	15
5.2	Ekologisuuden ajattelu päiväkodin arjessa	6
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
5.3	Ekologisuuden näkyminen päiväkodin jokapäiväisissä toiminnoissa	7
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
5.4	Ekologisuuden lisääminen päiväkodin arkeen	8
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
5.5	Ekologisuuden hyödyt ja haitat päiväkodin arjessa	9
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
5.6	Ekologisuuden lisäämisestä syntyvät mahdolliset säästöt	20
5.7	Arjen vaikeutuminen ekologisuuden myötä	20
5.8	Ekologisen ajattelutavan lisääminen päiväkodin arkeen	20
	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
6	POHDINTA	23

LÄHTEET	27
----------------------	-----------

LIITTEET

KUVIOT

KUVIO 1. Kolme ulottuvuutta kestävässä kehityksessä	10
--	-----------

Emme ole perineet maata vanhemmitamme
vaan olemme lainanneet sen lapsiltamme.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka päiväkodin normaaleissa arkitilanteissa näkyy ekologisuus. Lisäksi tutkin mitä mahdollisia hyötyjä ja haittoja ekologisuuden lisääminen voisi päiväkodin arkeen tuoda. Halusin tuoda esiin erityisesti päiväkodissa työskentelevien ammattilaisten eli varhaiskasvattajien näkökulman.

Opinnäytetyön empirisen osuuden suoritin kvalitatiivisella eli laadullisella menetelmällä. Tein lomakehaastattelun, jolla kysyin kolmessa eri päiväkodissa Keski-Suomen alueella työskenteleviltä varhaiskasvatuksen ammattilaisilta heidän näkemyksiään aiheesta. Halusin tuoda opinnäytetyössäni mahdollisimman paljon esille varhaiskasvattajien omia näkökulmia ekologisuudesta. Tätä varten teinkin kyselylomakkeesta melko vapaamuotoisen, jotta saisin vastauksiin mahdollisimman paljon varhaiskasvattajien omia mielipiteitä, enkä halunnut ohjailta heidän vastauksiaan liikaa kysymysten avulla.

Ekologisuus käsitteenä tuo varmasti jokaiselle ihmiselle mieleen jotain erilaista ja mielipiteet aiheesta usein vaihtelevat hyvin paljon eri ihmisten keskuudessa. Kuitenkin tänä päivänä ekologisuus ei tarkoita ainoastaan esimerkiksi kokonaan autotonta elämää tai luomu ruoan syömistä, vaan ekologisuus sanana esiintyy melko monenlaisissa erilaisissa yhteyksissä kuten vaatteissa, huonekaluissa ja rakentamisessa. Välillä jotkut tuotteet tuskin edes ovat ekologistia, mutta ekologisuus sanalla siihen saadaan kuluttajille lisää hohdokkuutta. Ekologisuutta voisikin jo sanana käyttää muoti-ilmioistä.

Aina ajankohtaisena aiheena pysyvä ekologisuus oli hyvä valinta opinnäytetyön aiheeksi, koska en löytänyt samankaltaisia tutkimuksia. Tuleviin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin aihe sopii hyvin, sillä uudenlaisia näkökulmia mielestäni tästäkin tärkeästä aiheesta kaivataan enemmän.

Opinnäytetyöni tutkimustuloksissa selvisi, että ekologisuutta ajatellaan päiväkodeissa varhaiskasvattajien mukaan paljon.

Ekologisuuden eteen tehdään monia pieniä asioita, kuten kierrätetään jätteitä oikea oppisesti ja vanhoja tavaroita sekä leluja uusiokäytetään paljon. Kaiken ei aina tarvitse olla uutta ja hienoa, vaan vanha on ihan yhtä lailla käyttökelpoista, jos sitä hieman korjataan ja uudistetaan. Vanhalle tavaralle on myös helppo keksiä uusia käyttökohteita.

Tutkimustulosten mukaan päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvattajat tahtoisivat lisätä ekologisuutta päiväkodin arkeen. Yhteiskunnalliset määräykset samassa kaupungissa tai kunnassa sijaitsevien päiväkotien välillä pakottavat toimimaan samalla tavalla. Myös tiedon puute vaikeuttaa ekologisuuden lisäämisestä arkeen, koska kiireellisessä varhaiskasvatustyössä ei ole useinkaan aikaa jolloin voisi alkaa etsiä uutta tietoa aiheesta.

Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvattajat myös näkevät ekologisuuden positiivisena asiana, eikä sen lisäämisen pelätä tuovan lainkaan ongelmia päiväkodin arkeen. Tilanne on päinvastainen: lapset nähdään tulevaisuuden kuluttajina ja pienenä lapsena opituilla asioilla ja keinoilla pystytään kantamaan maailmaa tulevaisuuteen.

Kierrätyksen ja muunlaisen ekologisen opin sisäistäminen onkin tutkimustulosten mukaan hyvin tärkeää jo pienestä pitäen maapallon ja meidän tulevaisuutemme kannalta. Jo aikuisen näyttämällä pienillä esimerkeillä saadaan paljon aikaan lasten kanssa työskennellessä.

2 TUTKIMUSPROSESSI

2.1 Aiheen valinta

Ekologisuus ja vihreä ajattelutapa ovat aina kiinnostaneet minua ja siitä syystä valinta tähän aiheeseen liittyvästä opinnäytetyöstä oli melko helppo.

En ollut myöskään missään vaiheessa etsimisestä huolimatta törmännyt oikeastaan yhteenkään tutkimukseen, jossa olisi suoranaisesti tutkittu ekologisuutta liitettynä normaaliin päiväkodin arkeen. Halusin yhtenä kannustavana tekijänä myös paneutua aiheeseen ihan myös siksi, että ekologisuus on pinnalla lähes aina, mutta vain erilaisina muotoina eri aikoina.

Ekologisuus ja varsinkin ekologinen elämänsäsenne on pinnalla juuri tällä hetkellä. Voisi oikeastaan sanoa että se on jopa muoti-ilmiö. Toiset ihmiset paneutuvat ekologisuuteen kokonaisena elämäntapana ja kasvattavat lapsensa ajattelemaan asioita tulevaisuuden maailman hyvinvoinnin kannalta ja toiset ihmiset tekevät esimerkiksi erilaisia ekologisia valintoja, muun muassa ruoka- ja vaatevalintojen kautta.

Ekologisuus on myös siinä mielessä mielenkiintoinen aihe, että jokaisella ihmisellä on siitä jonkunlainen mielipide, vaikka asiaan ei olisi koskaan sen erikoisemmin edes paneutunut. Ekologisuus herättää aina keskustelua, koska ihmisten eriävät mielipiteet aiheuttavat sitä.

Suuntautuessani varhaiskasvatukseen ajattelin tämän olevan myös hyvä aiheenvalinta, koska oma kiinnostukseni aiheeseen oli suuri ja mielestäni olisi tärkeää ajatella ekologisia ratkaisuja myös päiväkotimaailmassa ihan vaikka maapallon tulevaisuuden kannalta. Mielestäni ekologisuutta on kaikkein helpoin opettaa päiväkodista lähtien lapsille edes jollainlailla, vaikkapa ihan vain kierrätyksestä kertomalla, jolloin se jää lapsille jo valmiiksi mieleen nuorena ja kulkee mukana elämässä jopa pitkälle aikuisuuteen asti.

Tutkimuksessa halusin kaikista eniten herättää myös haastateltaviani ajattelemaan asiaa eri kanteilta. Tarkoitukseni oli ennen kaikkea saada haastateltavia eri päiväkodeissa ajattelemaan asiaa niin omien jo valmiiden mielipiteiden ja ennakoasenteiden kautta, kuin myös tulevaisuuden kannalta.

Halusin myös kuulla, kuinka eri päiväkodeissa ekologisuutta jo tällä hetkellä toteutetaan, esimerkiksi päivittäisissä askareissa ja kuinka vihreää ajattelutapaa voitaisiin ehkäpä jopa ajan ja kiinnostuksen riittäessä lisätä päiväkodin normaaliin arkirytmiin, sekä mitä hyötyjä tai haittoja ekologisuuden lisääminen tai vähentäminen voisi päiväkodissa aiheuttaa mahdollisesti aiheuttaa.

2.2 Tutkimusongelmat

Tutkimukseni aiheena oli selvittää ekologisuuden merkitystä päiväkodin arjessa osana päivittäisiä tilanteita sekä sen mahdollisesti aiheuttamia hyötyjä ja haittoja. Pidin tärkeänä myös päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvattajien omia mielipiteitä siihen mitä ekologisuus heidän mielestään oli, joten en rajannut aihetta liian tiukaksi.

Tutkimusongelmana olivat seuraavat kysymykset:

1. Miten ekologisuus näkyy päiväkodin normaalissa arjessa?
2. Mitä mahdollisia hyötyjä ja haittoja ekologisuuden lisäämisestä päiväkodin arkeen tulisi?

2.3 Aineiston kerääminen

Kohderyhmäksi valitsin aluksi yhden kotikunnassani sijaitsevan päiväkodin varhaiskasvattajia, koska ajattelin saavani näin tarpeeksi kattavasti materiaalia tutkimuksen suorittamiseksi. Pian päädyin kuitenkin täydentämään haastateltavien määrää saadakseni enemmän vertailtavuutta ja lopulta haastatteluuni vastasi kolmesta eri päiväkodista yhteensä 10 henkilöä.

Valitsin jo heti alussa laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska yhtenä tarkoituksena siinä oli antaa tutkittavan ilmiön sisällölle erilaisia tulkintoja ja löytää uusia ilmiöön sisältyviä merkityksiä. (Anttila 2006, 280.)

Aineiston tutkimukseeni keräsin lomakehaastattelulla ja kartoitin päiväkodin henkilöstön omia mielipiteitä aiheesta. Näin tiesin saavani myös tutkittavalle aiheelle erilaisia tulkintoja, jotka tulisivat totuudenmukaisina vastaajilta. Tarkoitukseni oli alusta asti tukeutua lomakehaastattelussa saatuihin vastauksiin ja edetä tästä täydentäen aihetta kirjallisella materiaalilla mitä olin jo löytänyt.

2.4 Lomakehaastattelu

Kvalitatiivisen menetelmän toteutin lomakehaastatteluna, jonka suuntasin kolmessa päiväkodissa työskenteleville varhaiskasvattajille. Päiväkodeissa lomakehaastatteluun osallistuvien varhaiskasvattajien omia toiveita kuunnellen ja huomioon ottaen, päätin toteuttaa haastattelun sähköisenä versiona. Heti ollessani yhteydessä varhaiskasvattajiin lomakehaastatteluista sopiessani, kysyin myös, kuinka he tahtoisivat tutkimukseeni vastata ja mikä olisi heille kaikista helpoin ja mieluisin tapa toteuttaa. Jokaisen päiväkodin henkilöstö nosti esille kiireen arjessa ja vaikeuden järjestää keskellä päivää aikaa siihen että, tulisin heitä paikan päälle haastattelemaan, joten päätin toteuttaa haastattelun mieluummin sähköisesti. Jokainen haastateltava sai sähköpostiinsa minulta lomakkeen ja annoin heille vastausaikaa 2 viikkoa. Mielestäni tämä toimi hyvin, koska näin jokainen

haastateltava sai aikaa miettiä vastauksiaan ja tehdä sen omalla ajallaan silloin kun heille sopi.

Tein valmiin lomakkeen, jonka toimitin jokaiselle haastateltavalla saatekirjeen kanssa. Saatekirjeessä kerroin käsitteleväni vastauksia henkilökohtaisesti luottamuksella ja tuhoavani vastauslomakkeet heti saatua ne käsiteltyä.

Haastattelulomakkeessa oli yhteensä 13 vapaamuotoista kysymystä, lisättynä muutamalla tarkentavalla lisäkysymyksellä. Tein lomakkeen mahdollisimman selkeäksi ja ymmärrettäväksi, koska sähköinen haastattelumuoto toi hieman ongelmia sen suhteen, kuinka vastaajat esimerkiksi olisivat olleet yhteydessä minuun, jos heille olisi tullut epäselvyyksiä vastaamisen kanssa.

Halusin saada haastateltavilta mahdollisimman paljon tietoa heidän omista aikaisemmista näkemyksistään ja kokemuksistaan opinnäytetyöni aiheeseen liittyen, joten en tahtonut tehdä kysymyksistä liian johdattelevia vaan pidin ne melko vapaamuotoisina ja helposti vastattavina.

Vastauksia sain yhteensä kymmenen sovituista kolmesta päiväkodista, mikä oli mielestäni sopiva määrä sen suhteen, että pystyin tekemään hyvää vertailua aiheesta. Kahdesta päiväkodista kolme työntekijää oli vastannut kyselyyn aivan itsenäisesti ja yhdessä päiväkodissa kyselylomakkeen kysymykset oli käsitelty koko päiväkodin henkilökunnan ollessa paikalla viikoittaisessa palaverissa. Heiltä sain siis koko henkilökunnan vastauksista koostuneen yhteenvedon. Vastaukset palautetuissa kyselylomakkeissa olivat mielestäni yllättävänkin monipuolisia ja erilaisia mitä olin osannut odottaa. Kaiken kaikkiaan kyselylomake ja haastatteluiden toteuttaminen sähköisesti toimi hyvin tämän tyyllisessä opinnäytetyössä, mutta tietysti haastateltavien seuraaminen ja heidän kanssaan keskustelu olisi tuonut aiheeseen erilaisen lähestymistavan. Olisi ollut myös helpompi esittää tarkentavia kysymyksiä saadakseni vastauksista monipuolisempia, mutta olen tyytyväinen siihen kuinka hyviä vastauksia kuitenkin sain takaisin kaikesta huolimatta.

3 EKOLOGISUUS KÄSITTEENÄ

3.1 Ekologisuus

Ekologisuus-sanana tuo jokaiselle ihmiselle mieleen hyvin erilaisen kuvan. Se on kuitenkin ihmisen vaikutusta ympäristöön jokapäiväisillä teoilla. Pahimmassa tapauksessa tämä vaikutus voi olla jopa ympäristölle tuhoavaa.

Maailman talous on viimeisten neljän vuosisadan aikana tuplaantunut. Yli puolet ekosysteemipalveluista, esimerkiksi makeasta vedestä on koko ajan kestäättömän käytön kohteena. Eri eläinlajien kuolleisuus sukupuuttoon on ihmisten toiminnan seurauksena kiihtynyt lähes tuhat kertaiseksi luonnolliseen lajien häviämisenopeuteen verrattuna. Vuonna 2010 tehdyn tutkimuksen mukaan luonnon monimuotoisuus on vähentynyt vuoden 1970 jälkeen 30 prosentilla. (Berg 2011, 59.)

Saastuttaminen ja kasvihuoneilmaston voimistaminen aiheuttavat ilmaston lämpenemistä, joka vaikeuttaa meidän tulevaisuuttamme elää maapallolla.

Ihmisten eläminen maapallolla on vielä tällä hetkellä hyvin huoletonta ja kuvittelemme että materiaalia riittää loputtomasti. Maapallolla olemme kuitenkin ainoa laji, joka jättää koko ajan jälkeensä todella suuria määriä luonnossa hajoamatonta ainesta. Luonnosta otettuja luonnonvaroja käytetään hyvin suuria määriä osan niistä ollessa uusiutuvia ja osan uusiutumattomia. Niistä jalostamme lukemattoman määrän erilaisia normaaliin elämään kuuluvia tuotteita, joita sitten kuljetetaan pitkiäkin matkoja erilaisin keinoin. Tämä kaikki kuluttaa hyvin paljon energiaa sekä tuottaa suuria määriä jätettä. Osa tästä jätteestä haittaa normaalin luonnonsysteemin toimimista. (Rosenberg 1993. 56.)

Usein pitkälle jalostettuja tuotteita käytetään vain vähän. Ne hylätään helposti kaatopaikalle ja tilalle hankitaan uusia, koska se on nykyaikana niin huoletonta ja helppoa. Kaatopaikat taas osaltaan aiheuttavat erilaisia ympäristöongelmia, esimerkiksi vesistöjen likaantumista ja maaperän saastumista. Kaatopaikoilta vapautuu myös ilmaan metaania, joka osaltaan aiheuttaa ilmaston lämpenemistä. Usein kaatopaikkoja kaikkine haittoineen ei edes tarvittaisi, jos ihmiset käyttäisivät

uusiutumattomia luonnonvaroja aina uudelleen ja uudelleen. Suuren jäteongelman taustalla on kulutuskeskeinen kulttuuri, johon lapset kasvavat heti syntymänsä jälkeen. Jo vauvoille on mahdollista ostaa kaikkea pedagogisesti kehittäviä leluja aina erilaisiin lisävarusteisiin asti. Lapsen kasvaessa jo totuttua tavarakierrettä on myös vaikeampi lopettaa. (Rosenberg 1993. 56–57.)

Ihmisen hyvinvoinnin kannalta ja koko olemassaolomme ehtona on terve ekosysteemi, jota suojelemalla pysyvät myös sen tarjoamat palvelut, kuten esimerkiksi makea vesi sekä elinkelpoinen ilmasto ruoalle. Ilman näitä ja näiden suojelemista maapallolla ei voi olla elämää. (WWF 2014.)

3.2 Ekologinen jalanjälki

Ekologinen jalanjälki muodostuu eri palveluiden ja tavaroiden kulutuksesta sekä niiden tuottamiseen kuluvista luonnonvaroista. (WWF 2014.)

Fossiilisten polttoaineiden polttamisesta syntyy hiilidioksidipäästöjä, jotka ovat muodostaneet ihmisten ekologisen jalanjäljen jo puolen vuosisadan ajan. Hiilidioksidipäästöistä tuleva osuus on edelleen kasvussa. (WWF 2014.)

Ekologinen jalanjälki ihmiskunnassa on tällä hetkellä noin puolet suurempi kuin sen tulisi olla. Suomi on osaltaan yksi syyllinen ylikulutukseen, koska se on ekologiselta jalanjäljeltään (v. 2011) 12 suurin maa maailmassa. (Berg 2011. 59.) Esimerkiksi jos kaikilla maailman ihmisillä olisi keskimääräisen suomen kansalaisen ekologinen jalanjälki, tarvitsisimme yhteensä 3,1 maapalloa kaiken kattamiseen. Eri maiden osuus maailman laajuisesta ekologisesta ylikulutuksesta kuitenkin vaihtelee. Korkean tulotason maassa ekologinen jalanjälki on asukaskohtaisesti pysynyt suurempana kuin koko planeetan kapasiteetti jo jopa yli puolen vuosisadan ajan, kun taas matalan ja keskitason maissa pieni asukaskohtainen ekologinen jalanjälki ei ole juurikaan kasvanut. (WWF 2014.)

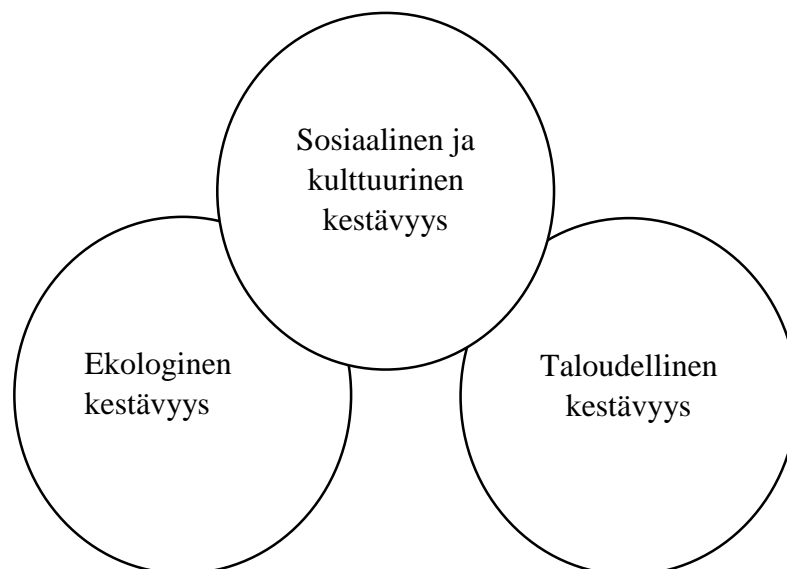
3.3 Kestävä kehitys

Ekologisen kestävä kehityksen suurin päämäärä on taata maapallon säilyminen elinkelpoisena nykyisille ja tuleville sukupolville. Ihmisen toiminnan sopeuttaminen

maapallon luonnonvaroihin ja sen kestävykseen on kestävässä kehityksessä lähtökohtana. (Suomen YK-liitto, 2015.)

Yksi kestävä kehityksen tärkeimmistä reunaehdoista on se, että ihminen, ympäristö ja talous otetaan huomioon täysin tasavertaisesti päätöksenteossa. Perusehtona kestävässä kehityksessä on toimiva ekosysteemi ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä pidemmällä aikavälillä myös aineellisen toiminnan sopeutuminen kestävykseen luonnon kanssa. (Ympäristöministeriö, 2013.)

Kaiken tekemämme toiminnan ja samalla siihen liittyvän päätöksenteon takana on joko yksi ihminen tai yksittäisistä ihmisistä koostuva joukko. Jokaisella tekemällämme ratkaisulla on vaikutuksia ympäröivään maailmaamme, siksi jokainen ihminen on vastuussa omasta toiminnastaan toisille ihmisille, eliölle ja tuleville sukupolville. Elämän muuttaminen onnistuu jokaiselta ja se vaikuttaa esimerkiksi lähellä olevien ihmisten mielipiteisiin sekä toimintaan. Kestävä kehitys kuuluu jokaiselle ihmiselle. (Luomi, Paananen, Viberg, Virta 2010, 10.)



KUVIO 1. Kolme ulottuvuutta kestävässä kehityksessä (Mukailten: Suomen ympäristöopisto SYKLI)

Ekologinen kestävä kehitys edellyttää ihmisen toiminnan rajoittumista luonnon kantokyvyn rajoihin. Ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimintojen lykkäämistä ei voida perustella ekologisen kestävyuden kannalta, vaan aina ennen näihin toimiin ryhtymistä on syytä arvioida riskit, kulut ja haitat. Haittojen syntymisen ennalta ehkäiseminen ja niiden torjuminen ovatkin tärkeitä periaatteita. Kansainvälisen yhteistyön on oltava hyvin keskeisessä asemassa pyrittäessä ekologiseen kestävyteen. (Ympäristöministeriö, 2013.)

Taloudellinen kestävä kehitys laadultaan ja sisällöltään on tasapainoista kasvua. Se ei perustu pitkällä aikavälillä varantojen katoamiseen tai velkaantumiseen. Talous on suurin edellytys yhteiskunnan kaikille keskeisille toiminnoille. Talous, joka seisoo kestäväällä pohjalla helpottaa kohtaamaan vastaan tulevia tulevaisuuden haasteita, kuten väestön ikääntymisestä kasvavia terveysmenoja. Sosiaalisen kestävyuden perusta on kestävä talous. (Ympäristöministeriö, 2013.)

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa on keskeisimpänä kysymyksenä taata sukupolvelta toiselle siirtyvät hyvinvoinnin edellytykset. Maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyuden haasteita ovat muun muassa jatkuva väestönkasvu, ruoka- ja terveydenhuolto, köyhyys, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen, joilla on suuri merkitys ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen. Kestävään kehitykseen vaikuttaa suuresti se, kuinka taloudellinen ja muu yhteiskunnallinen kehitys edistää maassa asuvien ihmisten hyvinvointia. Perushyvinvointi kansalaisten keskuudessa on yksi tärkeistä edellytyksistä ekologisen kestävyuden edistämiseksi. (Ympäristöministeriö, 2013.)

3.4 Kestävä kehitys ja ekologinen arki esimerkkinä päivähoidossa

Päiväkodin arjessa kestävä kehitys tulee mukaan hyvin konkreettisissa asioissa, kuten lähiympäristön tutkimisessa, kavereista huolehtimisesta ja erilaisten kestävimpien arkikäytäntöjen oppimisesta. Päiväkodin arjessa toiminta tulisi järjestää niin että myös ympäristöä kuormitettaisiin koko ajan mahdollisimman vähän. Lapset olisi hyvä ottaa mukaan myös päätöksentekoon ja kestävä kehityksen mukana tulevaan työn toteuttamiseen heidän omien halujensa mukaisesti.

Päiväkodin toiminta ei vaadi mullistavia muutoksia, koska kestävän kehityksen tavoitteita tukevat jo valmiiksi monet varhaiskasvatuksen – ja opetuksen perinteiset mallit, kuten esimerkiksi monialaisuus, luonnossa oppiminen, lapsen oman mielenkiinnon tukeminen ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. (Luomi, Paananen, Viberg, Virta 2010, 9.)

Entistä ekologisempi arki päiväkodissa koostuu monenlaisista erilaisista ratkaisuista. Ne liittyvät muun muassa ruoka – ja jätehuoltoon, energian – ja vedenkulutukseen, puhtauteen, päiväkodin tiloihin ja toimintaan liittyviin erilaisiin materiaalihankintoihin. (Rosenberg 1993, 42.)

Päiväkodeissa on esimerkiksi hyvät mahdollisuudet jätteiden uudelleen käyttöön ja kierrättämiseen. Tärkeätä on tiedostaa mistä toiminnasta jätettä syntyy ja lähteä siitä edelleen toimintaa muuttamaan erilaiseksi jätteiden syntyminen kannalta. Parhaiten se onnistuu jo hankintoja ajatellessa, koska mahdollisimman kestävä tuote ovat jätteenäkökulmasta hyvä ja vaivaton vaihtoehto. Kierrättämällä vähentyy kaatopaikoille menevän materiaalin määrä, se antaa samalla tulevaisuuden elämälle enemmän vaihtoehtoja. Tavaroiden uudelleen kierrätys onnistuu myös helposti päiväkodissa. Tuttua kierrätystä siellä jo varmasti ovatkin erilaiset kirpputorit ja tavaroiden vaihtopäivät. Perinteisten päiväkodin myyjäisten rinnalle on myös helppoa järjestää kirpputori, jossa jokainen voi helposti myydä sopuhintaan pieneksi käyneitä vaatteita ja tavaroita niitä enemmän tarvitseville. (Rosenberg 1993, 56–83.)

Päiväkodissa vedenkulutukseen on helpointa vaikuttaa jokaisen omalla käyttäytymisellään. Eniten vettä kuluukin vessa – ja käsienpesutoiminnoissa sekä mahdollisissa keittiöissä ja esimerkiksi pyykkikoneen käyttämisessä. Näissä kaikissa on loppujen lopuksi myös todella helppo säästää. Yhtenä esimerkkinä käsiä pestessä lapsia voi esimerkiksi opastaa muun muassa säätämään hana niin, että vettä tulee vain vähän. Kädet tulevat ihan yhtä puhtaaksi niin pienemmällä, kuin suurella vesimäärällä. Saippuoinnin ajaksi veden tulemisen voisi myös hetkeksi sulkea. Näin lapset oppisivat käyttämään jo pienestä pitäen vettä säästeliäämmin, koska puhdasta vettä ei ole meillä ole rajattomasti. Energiasäästöjä on myös helppo tehdä esimerkiksi pitämällä energian syöppöjä laitteita päällä vain silloin, kun niitä tarvitaan.

Esimerkiksi valoja ei jokaisessa huoneessa välttämättä tarvita yhtä aikaa ja lämpötilankin voi säätää eri huoneisiin tarpeen mukaan. Mahdollista jumppasalia, keittiötä ja eteisiä voisi pitää viileämpinä kuin muita huoneita ja näin jo saisi hyviä säästöjä. (Rosenberg 1993, 76–79.)

4 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄKODIN ARKI

Varhaiskasvatus on pienten lasten vuorovaikutuksellista kasvatusta. Sen tarkoituksena ja tavoitteena on erityisesti edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeimpänä tekijänä voidaan mainita vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten koko aikainen kiinteä yhteistyö, jota kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Lapselle tulee päiväkodissa laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, josta käy ilmi tarkka suunnitelma lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen toteuttamiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi tukien lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Sen lisäksi suunnitelmaan tulee aina kirjata lapsen mahdollinen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden oikeanlainen toteuttaminen.

Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä päiväkodin henkilöstön sekä vanhempien tai mahdollisten muiden huoltajien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelma pitää aina päivittää vähintään kerran vuodessa. Jos lapsen tarpeet edellyttävät, se on tehtävä jopa useammin. (Varhaiskasvatuslaki 7a §, 1973.)

Varhaiskasvatus koostuu kasvatuksen, hoidon ja oppimisen kokonaisuudesta. Se on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa toimintaa. Varhaiskasvatuksen tulee olla suunnitelmallista ja vuorovaikutuksellista, jossa lapsen leikillä on keskeinen ja tärkeä merkitys. Lapsuuden itsearvoinen luonne ja sen vaaliminen sekä lapsen ohjaaminen ihmisenä kasvamisessa ovat tärkeitä asioita, joita tulee painottaa varhaiskasvatuksessa. Keskeistä varhaiskasvatuksessa on että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaan ja näistä palveluista keskeisimpiä toimijoita ovat päiväkodit, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Voimavaroina varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilöstö, koska laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on kaikkein olennaisinta että kasvatusyhteisöllä ja

jokaisella siellä toimivalla kasvattajalla on vahva ammatillinen tietoisuus ja osaaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Päiväkodissa varhaiskasvatus toteutuu yhtenäisenä kokonaisuutena.

Siinä hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Nämä painottuvat eri tavoin eri-ikäisten lasten kohdalla jokaisena arkipäivänä päiväkodissa ollessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15, 16)

Arki päiväkodissa pyritään usein pitämään mahdollisimman samankaltaisena kuin lasten elämä kotona. Päiväkodin normaaliin arkipäivään kuuluu leikkiä, päiväunet, ulkoilua sekä tietysti useimmissa päiväkodeissa myös aamupala, lounas ja välipala.

Päiväkodissa suoritettavan varhaiskasvatukseen tulee kuulua lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa sekä mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset. (Varhaiskasvatuslaki 2 a §, 1973.) Tämä kaikki yleensä mahdollistaa päiväkodissa tehdyn viikkosuunnitelman mukaan, jonka avulla lapsille pidetään jokapäiväisen arkisen toiminnan ohessa myös paljon monipuolista suunniteltua ohjelmaa, kuten esimerkiksi erilaisia askarteluja, maalaamista, liikuntaa, laulua tai vaikkapa retkeilyä ja liikuntaa luonnossa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen lomakehaastattelulla halusin saada selville kolmen päiväkodin henkilökunnan mielipiteitä ekologisuudesta, sen näkymisestä päiväkodin normaaleissa arkirutiineissa sekä siitä mitä hyötyjä ja haittoja ekologisuuden lisäämisestä saattaisi päiväkotiin syntyä. Haastattelulomakkeeseen vastasi yhteensä 10 henkilöä kolmesta eri päiväkodista.

5.1 Varhaiskasvattajien näkökulmia ekologisuudesta

Lomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä kävi ilmi, että jokainen haastatteluun vastannut päiväkodissa työskentelevä varhaiskasvattaja ajatteli ekologisuudesta vain positiivisia asioita. Kukaan ei ajatellut säästämisen ja esimerkiksi luonnosta huolta pitämisen olevan millään lailla negatiivista tai jollain tavalla rasittavaa. Vastauksista kävi myös ilmi että jokaisella oli siitä huolimatta omanlaisensa mielipide mitä ekologisuus on ja mitä se heille merkitsee, mikä oli mielestäni todella positiivinen asia ja mukava huomata heti vastauksia läpi käydessäni, koska mielipiteitä juuri tutkimuksellani hain.

Jokainen varhaiskasvattaja päiväkodissa yhdistää ekologisuuden määritteenä luontoon ja ympäristöön. Ekologisuus on ajattelu – ja elämäntapa sekä näkökulma, joka edistää ympäristön suojelua, jolloin luonnonvarat ehtivät uusiutua. Ekologiseen elämään ei heidän mielestään myöskään kuulu tuhlaaminen tai suuri kuluttaminen, joka rasittaa myös omalta osaltaan luontoa. Arjen viisaiden valintojen tekeminen on ekologisuuden kannalta kaikista tärkein osa.

Haastatteluun vastanneiden mielestä ekologisuus kaikissa toimissa voi auttaa eniten ympäristöä ja sen pysymistä puhtaampana sekä terveempänä, mikä edistää meidän tulevaisuuttamme maapallolla.

5.2 Ekologisuuden ajattelu päiväkodin arjessa

Jokaisessa tutkimukseen osallistuneista päiväkodeista ajatellaan luonnon kunnioittamista ja yhdistetään se siihen, ettei roskiin heitetä mitään uusiokäyttöön kelpaavaa tavaraa. Kahden päiväkodin henkilökunnan vastauksissa käy ilmi, että vaikka ekologisuutta ei aktiivisesti ajatella päiväkodin joka päiväisessä arjessa, on asia silti mielessä esimerkiksi vanhojen tavaroiden uudelleen käytössä, ennen uusien materiaalien hankintoja. Vanhojen tavaroiden käyttö on suuressa arvossa siksi että myös vanha voi olla aivan yhtä käyttökelpoista kuin uusi. Jokaisessa vastauksessa mainitaan tarvittavien materiaalien etsimisestä ensin ihan päiväkodin omista varastoista ja sitten vasta lähdetään ostamaan tarvikkeita, jos niitä ei ennestään talosta löydy. Kuitenkin yhtenä miinuspuolena mainitaan, että usein ekologisemmat valinnat materiaalien ja eri tuotteiden ostoissa jäävät kokonaan unohtuiksi, koska ne ovat niin paljon kalliimpia kuin ei ekologiset tuotteet.

Haastattelussa käy ilmi, että yksi päiväkotit on kaikista päiväkodeista kuitenkin kaikista ekologisista. Jo päiväkodin rakennusvaiheessa noin 20 vuotta sitten on ajateltu ekologisuutta ja se on rakennettu sen ajan ekologisten säädösten mukaan. Taloa lämmitetään esimerkiksi ekologisesti sähkön lisäksi muun muassa puuhellalla avulla. Toiminnan kokonaisuuden punaisena lankana onkin ympäristöystävällisyys kaikissa sen erilaisissa muodoissa. Tässä päiväkodissa kiinnitetään huomiota myös talon kustannusten lisäksi ruokaan ja päiväkodissa onkin oma kasvimaata sekä puutarha marjapensaineen ja omenapuineen. Päiväkodissa syödään myös ainoastaan luomuruokaa. Ympäristöystävällisyys myös pesu – ja puhdistusaineissa ja työskentelymateriaaleissa otetaan huomioon erittäin tarkasti.

5.3 Ekologisuuden näkyminen päiväkodin jokapäiväisissä toiminnoissa

Jokapäiväisissä ruokailutilanteissa on tärkeää kiinnittää huomiota jäteruoan osuuden minimointiin. Tätä pidetään erityisen tärkeänä jokaisen varhaiskasvattajan vastauksessa. Myös jäteruoan osuuden minimointi on jokaisen vastaajan mielestä tärkeää ja siihen kiinnitetään erityisen paljon huomiota erilaisin keinoin. Yhdessä vastauksessa kerrotaan esimerkki, kuinka päiväkodin isoimmat lapset saavat itse

annostella itselleen ruokansa, jolloin hävikkiä ei kokemuksen perusteella tule niin paljoa, koska lapset osaavat jo itse ottaa ruokaa oman nälkäänsä mukaan. Jos ruokaa kuitenkin jää se hävitetään oikea oppimisesti kierrättämällä biojätteeseen.

Yksi haastatteluun vastannut varhaiskasvattaja pitää erityisen tärkeänä myös selvittää ruokiin tulevien raaka-aineiden alkuperää ja ostaa mahdollisimman paljon suoraan lähituottajilta isoissa erissä, koska esimerkiksi ostettuja juureksia voidaan kätevästi säilyttää päiväkodissa olevassa maakellarissa. Kierrätys ja kompostointi tulevat myös jokaisessa vastauslomakkeessa ilmi yhtenä tärkeimpänä asiana ekologisuuden kannalta. Sen avulla on myös helppo opastaa lapsia tulevaisuudessa tekemään samoin ja oppimaan kierrätystä käytännössä.

Jokaisessa päiväkodissa askarteluhetkissä hyödynnetään vastauslomakkeen vastausten mukaan paljon kierrätysmateriaaleja, esimerkiksi vessapaperirullia ja muuta ylimääräiseksi jäänyttä pahvia. Myös kartongeista ja papereista tulevat jämpäpalat säästetään tulevia askartelukertoja varten, koska niille tulee varmasti aina tulevaisuudessa käyttöä. Myös luonnonmateriaalien, kuten käpyjen ja vaikka havun oksien käyttäminen tulee ilmi monessa vastauksessa. Niin monesta asiasta ja vaikkapa vanhasta esineestä voi askarrella monipuolisia asioita ilman että siihen on käytetty yhtään kaupasta ostettuja tuotettuja materiaaleja.

Liikuntaväleissä sekä erilaisissa päiväkodin leluissa ja tarvikkeissa tulee ilmi tärkeimpänä ekologisen ajattelun kohteena kestävyys.

Vaikka usein kestävämmät ja luonnollisimmista materiaaleista tehdyt tavarat ovatkin huomattavasti kalliimpia kuin esimerkiksi muoviset lelut ostetaan, niitä vastausten mukaan mieluummin päiväkodin lasten käyttöön. Usein esimerkiksi puulelut ovat hyvin arvokkaita, mutta kestävät lasten välillä kovakouraisetkin otteet huomattavasti paremmin. Myös vanhojen tavaroiden korjaaminen on jokaisessa kyselylomakkeen vastauksessa esiin noussut asia. Vanhoille leluille on helppo keksiä myös uusia käyttötarkoituksia, esimerkiksi palikat taipuvat hyvin moneen leikkiin rakentelun lisäksi. Liikuntavälineitä valmistetaan usein itse, koska kaiken ei tarvitse aina olla uutta ja valmista. On helppoa ja hauskaa luoda luovasti uutta vanhoista materiaaleista. Liikuntaleikeissä on helppo hyödyntää myös luonnosta löytyviä

materiaa, esimerkiksi erilaisia keppejä ja välillä voidaan liikuntasalin sekä valmiiden liikuntavälineiden sijaan hyödyntää vaikka metsää kantoineen ja vaihtuvine maastoineen.

Energian ja veden kulutuksen seuraaminen ovat päiväkodeissa vastausten perusteella tärkeitä asioita. Energian säästäminen onnistuu helpoiten niin, ettei valoja pidetä turhaan huoneissa päällä, eikä lämmitetä jos ei tarvitse. Myös veden laskemiseen kiinnitetään hyvin paljon huomiota, esimerkiksi niin että hana on auki ainoastaan käsipesun ajan. Ei koko aikaa. Näillä keinoin pyritään minimoimaan mahdollisimman paljon kulutusta ja siitä syntyvää laskutusta. Kahdessa vastauksessa mainitaan myös ekologinen ajattelutapa säästämisen

5.4 Ekologisuuden lisääminen päiväkodin arkeen

Jokainen vastaaja tahtoi lisätä ekologisuutta päiväkodin arkeen edes jollain tavalla. Aina kun uusia ekologisia ja käyttökelpoisia ideoita löytyy lisää, ne otetaan mielellään käyttöön. Myös lapsia voidaan valistaa ja ohjeistaa asiassa enemmän, sillä heissä on kuitenkin tulevaisuus. Aikuisten omilla esimerkeillä ja päiväkodin käytännöillä on vaikutusta sen suhteen, kuinka lapset tulevaisuudessa kiinnittävät huomiota ekologisuuteen. Ekologisuuden lisäämisen kannalta melkein jokaisessa vastauksessa käy ilmi kuitenkin tiedon ja varsinkin ajan puute tiedon etsimiseen, jotta voitaisiin toimia enemmän päiväkodin arkisissa askareissa ekologisemmin. Montaa asiaa jo päiväkodeissa jo tehdään ekologisemmin, mutta mistä sitten aikuiset saisivat lisää käyttökelpoista tietoa, jää kysymykseksi monessa vastauksessa. Vastauksista käy myös ilmi, että vaikka melko säästäväisesti päiväkodin arjessa eletään, haluttaisiin silti etsiä lisäksi uusia ekologisia mahdollisuuksia eikä tukeutua vain siihen halvempaan.

5.5 Ekologisuuden hyödyt ja haitat päiväkodin arjessa

Vastauksissa käy ilmi, ettei kenenkään haastateltavan varhaiskasvattajan mukaan ekologisuuden lisääminen aiheuta päiväkodin arkeen mitään haittoja. Asia on

päinvastoin: hyötyjä nähdään jokaisen haastattelulomakkeeseen vastaajan mielestä erityisen paljon.

Vastaajien mielestä erityisenä hyötynä ekologisuuden lisäämisessä nähdään jo aiemminkin monta kertaa ilmi tullut asia, eli lapsien opit aiheesta ja niiden tärkeys. Jos lapset oppivat ekologisuuden osana luonnollista elämää, se on mukana varmasti pitkälle tulevaisuuteen, mikä hyödyttää hyvin paljon tulevaisuuden sukupolvia ja tulevaisuuden maailmaa.

Lapset oppivat ekologisuuden osana elämää, luonnollisena asiana. Se kantaa tulevaisuuteen!

Varhaiskasvattajat muistuttavat, että päiväkodit ovat täynnä tulevaisuuden kuluttajia, jotka käyttävät varmasti jo pienenä lapsena saatuja oppeja hyväksi aikuisuuteen saakka. Jo pienten ekologisten huomioiden tekeminen on aina ainakin jossain määrin hyväksi luonnolle välittömästi. Pienillä teoilla pyritään kantamaan vastuuta luonnosta ja sen kunnosta sekä jakamaan samalla hyvää ekologista ajattelutapaa lapsille. Tämä olisi hyvä opettaa vastausten mukaan lapsille jo pienestä pitäen ihan osana normaalia päiväkodin arkea.

Yhdessä vastauksista hyötynä nähdään myös mahdollinen kulujen vähentyminen esimerkiksi materiaalihankinnoissa ja pitkällä tähtäimellä näiden pitäisi tuoda myös säästöjä päiväkodin menoihin mikä on hyvin positiivista.

5.6 Ekologisuuden lisäämisestä syntyvät mahdolliset säästöt

Kysymys mahdollisista säästöistä päiväkodin menoissa ekologisuuden lisäämisen jälkeen aiheutti lyhimpiä vastauksia, mikä ehkä kertoo jotain aiemmin ilmi käyneestä tiedon puutteesta ja sen etsimisen vaikeudesta. Jokainen vastaaja kuitenkin myöntää uskovansa, että ekologisuus voi jollain tavalla tuoda säästöjä menoihin, mutta ei uskota sen olevan kuitenkaan kovin suurta rahallisesti.

Vastausten mukaan sähkön ja vedenkulutukseen on kaikista helpoin kiinnittää huomiota ja samalla säästää niiden käytössä myös eniten. Useissa vastauksissa mainitaan myös energiansäästölamppuihin vaihtaminen sekä pesuaineiden ympäristöystävällisyys, mutta esimerkiksi pesuaineisiin on vaikea puuttua, koska siivous ei tule päiväkodin puolelta vaan ulkopuolelta ostetulta palveluyritykseltä.

Varhaiskasvattajat kertovat, että uusissa kalustehankinnoissa tulee aina miettiä kestävimpiä valintoja, jotta kalusteita ei tarvitse vaihtaa aina vuoden välein ja tämä tuo roimaa säästöä ainakin lopulta.

Kalustehankinnoissa voidaan suosia kestäviä valintoja muodin sijaan.

Myös materiaaleissa uskotaan säästettävän erityisesti pitkällä tähtäimellä jos otetaan huomioon mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja ja käytetään ylimääräiseksi jääneitä vanhoja pahvin-, paperin-, ja kartonginpalasia.

5.7 Arjen vaikeutuminen ekologisuuden myötä

Varhaiskasvattajien mielestä ekologisuuden lisääminen ei vaikeuttaisi päiväkodin normaalia arkielämää millään tavalla erityisesti jos kasvattajien oma asenne aiheeseen on kunnossa. Tällöin pitäisi erityisesti saada lisää tietoa ja koulutusta aiheesta, jos sitä aiemmin ei ole sen kummemmin ajateltu päiväkodin arkisissa asioissa. Vastaajat kertovat myös, että ainoa asia, jota ekologisuuden lisääminen varmasti hankaloittaisi, olisi aivotyö. Kaikki asiat yhtäkkiä muuttuisivat ja jokaista asiaa pitäisi ajatella uudelleen erilailla kuin ennen. Pitäisi myös koko ajan pystyä miettiä tarkemmin, mitä tehdä toisella tavalla. Toisaalta vastaajat näkevät sen myös positiivisena asiana, että ekologisuuden lisäämisen myötä asioita alettaisiin miettimään toisin. Siinä voisi saada erilaisia näkökulmia ja uusia ajattelutapoja arkisiin normaaleihin asioihin, joita on tottunut tekemään jo pitkään tietyllä tavalla.

Ei välttämättä muuttaisi kovin paljon. Olemme tottuneet luoviin ratkaisuihin.

5.8 Ekologisen ajattelutavan lisääminen päiväkodin arkeen

Vastauksista käy ilmi, että ekologisuuden lisäämisen kannalta päiväkodin toimintaan täytyisi lähteä koko kunnan tai kaupungin tasolla liikkeelle. On vaikea toteuttaa erilaisia asioita, koska jokainen saman kunnan tai kaupungin päiväkoti toimii samoissa puitteissa.

Asennekasvatus nähdään kuitenkin hyvin tärkeänä ja sen lisääminen on helppoa ihan jokaiseen päiväkotiin jokaisen päiväkodissa työskentelevän henkilön yhteistyönä. Aikuisen esimerkillä on suuri merkitys lapseen ja näin päästään ekologisempaan ajattelutapaan helposti ihan pienin arkisin askelin.

Lapset toimivat ja puhuvat niin kuin näkevät lähiympäristössäänkin tekevän.

Tärkeänä vastauksissa nähdään kierrätyksen merkitys ja sen lisääminen. Osassa vastauksista käy ilmi, ettei tällä hetkellä kierrätetä kun ne yleisimmät eli biojäte ja pahviroskat, vaikka kierrättämisen lisääminen olisikin helppoa ja se toisi muutoksia myös luonnolle.

Kaiken kaikkiaan jokainen vastaaja haluaisi tehdä muutoksia, mutta tarpeellisen tiedon puute ja muiden mukaan innostaminen vaikeuttavat asiaa muun kiireen ja normaaleiden päiväkodin arkiaskareiden välissä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ekologisuutta eri päiväkodeissa näkyvän arkipäiväisen toiminnan kautta. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon tietoa siitä ajateltiinko ekologisuutta päiväkodeissa jo jollain tasolla ja miten ekologista ajattelutapaa voisi tuoda päiväkodin arkeen vielä enemmän. Halusin saada myös tietoa siitä, millaisia mahdollisia hyötyjä ja haittoja eri päiväkodeissa työskentelevät varhaiskasvattajat näkisivät ekologisuuden lisäämisessä. Jätin lomakkeen hyvin suppeaksi ja vapaaksi, jotta kyselyyn vastaavilla varhaiskasvattajilla olisi mahdollisimman paljon tilaa vastata kysymyksiin omin mielipiteidensä, enkä halunnut näin ohjailla heidän. Olen hyvin tyytyväinen siihen miten monipuolisia vastauksia sain varhaiskasvattajilta, vaikka heillä kaikilla oli yhteneväiset mielipiteet ekologisuudesta aiheena.

Jokainen lomakekyselyyn vastannut päiväkodissa työskentelevä varhaiskasvattaja piti ekologisuutta ja sen mahdollista lisäämistä päiväkodin arkeen ainoastaan positiivisena asiana, eikä kukaan heistä vastauksissaan maininnut että, se voisi jollain tavalla vaikeuttaa tai hankaloittaa fyysisesti päiväkodin jo totuttua normaalia arkea. Ainoana epäkohtana ja hankaloittava tekijänä nähtiin liian vähäinen tieto aiheesta ja tiedon löytämisen vaikeus kaiken kiireen keskellä. Intoa varhaiskasvattajilla ekologisuutta ja sen lisäämistä kohtaan olisi, mutta tiedonpuute ja rajalliset resurssit ajavat toiminnan saman kunnan tai kaupungin päiväkodeissa samanlaisiksi.

Sain vastausten kautta selville, että jokaisessa päiväkodissa, ekologisuutta ajatellaan jo ainakin jollain tavoin. Vähintään se näkyi erilaisten roskien kierrätyksen tärkeytenä ja sen opettamisena jo aikaisin lapsille, vanhojen tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttönä sekä mahdollisimman kestävien valintojen tekemisen suhteen. Myös energian ja veden käyttöön kiinnitetään hyvin paljon huomiota. Arjen pikku asioissa ekologisuuden huomioimisen tiedettiin saavan pidemmällä tähtäimellä paljon hyvää aikaan.

Varhaiskasvattajien mielestä lapsille olisi tärkeää opettaa päiväkodeissa kierrätyksen lisäksi paljon muutakin ekologisempaa ajattelutapaa eteenpäin ajavia asioita, sillä päiväkodit ovat tällä hetkellä täynnä tulevaisuuden kuluttajia. Näiden tulevaisuuden kuluttajien mieleen varmasti pitkälle aikuisuuteen jäävät opit, joita esimerkiksi varhaiskasvattajat ovat päiväkodissa antaneet esimerkiksi juuri ekologisuudesta ja se kantaa meitä tulevaisuuteen, sillä luontoa ja maapalloa ei voi koskaan suojella liikaa jos tahtoo sen pysyvän samanlaisena kuin mitä se tällä hetkellä on.

Tutkimuksen tekemiseen käytin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa yhtenä lähtökohtana on todellisen elämän kokonaisvaltainen kuvaaminen. Tyypillinen piirre kvalitatiivisessa menetelmässä on kohdejoukon valinta tarkoituksen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2010, 160–165.) Toteutin laadullisen menetelmän tekemällä sähköisen lomakehaastattelun, jolla sain vastaukset kymmeneltä varhaiskasvattajilta tutkimuskysymyksiini kolmesta eri päiväkodista. Pidin menetelmää tähän opinnäytetyöhön kaikkein sopivimpana ja sain mielestäni hyviä vastauksia.

Toteutin kyselyosion aikaisemmasta suunnitelmastani poiketen sähköisenä versiona sähköpostin välityksellä. Aluksi tarkoitukseni olisi ollut mennä paikan päälle päiväkotiin haastattelemaan varhaiskasvattajia, mutta aikatauluongelmien vuoksi ja päiväkodeista tulleiden toiveiden vuoksi toteutin haastatteluosion lopulta sähköisenä versiona. Sähköisenä versiona hoidettu haastatteluosio toimi tämänlaisessa opinnäytetyössä mielestäni ihan hyvin, mutta työtä olisi hyvin paljon helpottanut jos olisin saanut vielä lisäksi keskustella aiheesta kasvotusten varhaiskasvattajien kanssa. Olisi ollut helpompi herätellä keskustelua ja olisi varmasti myös saanut hieman vastauksia myös rivien välistä, eikä ainoastaan kirjoitettuja vastauksia lomakkeeseen. Mielestäni kasvokkain tehdyn haastattelun ja varhaiskasvattajien itse täyttämän kyselylomakkeen yhteistyö olisi ollut tämän työn kannalta paras ratkaisu ja sillä olisi varmasti saanut myös kaikkein eniten aiheesta irti.

Tutkimuksen tekeminen oli hyvin mielenkiintoista ja se on antanut lisää uusia näkökulmia aiheesta tulevaisuuden varalle. Haastavuutta aiheeseen antoi kuitenkin samankaltaisten tutkimusten puute ja oikeanlaisen tiedon löytäminen. Kirjallisuutta aiheesta olisi varmasti, vaikka millä mitalla, mutta oikeanlaisia kirjoja oli kuitenkin

todella vaikea löytää. Myös luotettavia nettilähteitä tuntui olevan todella vähän mikä aiheutti haasteita ja lisää työtä koko opinnäytetyön tekemisen aikana. Haastavuutta lisäsi myös aikataulun venyminen, koska aluksi oli hankala löytää tarpeeksi innokkaita varhaiskasvattajia mukaan haastatteluun. Päädyin myös laajentamaan haastateltavien ihmisten määrää alun jälkeen, koska huomasin, etten saa muuten tarpeeksi vertailtavuutta työn tekemiseksi.

Opinnäytetyön tekemisen alussa minulla ei oikeastaan ollut mitään käsitystä siitä, kuinka ekologisuudesta ylipäätään päiväkotimaailmassa ajateltiin. Se tuntui olevan maailmalla jopa trendi, mutta herätti myös mielipiteitä jokaisessa ihmisessä. Positiivisena asiana sain kuitenkin huomata, että varhaiskasvattajat eri päiväkodeissa pitävät ekologisuutta tärkeänä asiana ja se antoi uutta pontta opinnäytetyön tekemiseen kun positiivisia vastauslomakkeita alkoi sähköpostiini pikku hiljaa tipahdella.

Vastausten lisäksi oli ihana huomata, että lomakkeeseen vastaaminen synnytti paljon uusia ideoita eri asioiden toteuttamiseen ja ajatuksia vastanneiden varhaiskasvattajien keskuudessa. Sain paljon kiitosta herättelystä aiheen suhteen ja siitä kuinka ekologisuudesta pitäisi aika ajoin saada muistutusta vähän joka taholta. Tärkeänä nähtiin, että asiasta pitäisi pitää enemmän ääntä, jotta varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammatti-ihmiset huomaisivat, että oma asenne ratkaisee lopulta kaikkein eniten. Mielestäni tämä on hyvä neuvo kaikille tuleville niin varhaiskasvatuksen, kuin muidenkin alojen ammattilaisille.

Työn edetessä oli jopa hieman pelottavaa huomata, että vaikka kuinka ihmiset pienin teoin yrittäisivät kiinnittää huomiota erilaisiin ekologisiin seikkoihin ihan tavallisissa arkisissa asioissa, tarvittaisiin silti vielä maapallon ja ihmisten tulevan hyvinvoinnin kannalta paljon enemmän.

Kuten vastauksista kävi ilmi, on suuria muutoksia esimerkiksi päiväkodeissa hankala tehdä, koska valtakunnalliset linjaukset ovat niistä eri mieltä. Aina on helpompaa uudistaa suurella porukalla, kuin yrittää tehdä sitä yksin pienesti. Samalla oli myös helpottavaa huomata, että kaikilla muillakin on sama huoli maapallosta sekä tulevaisuudesta kuin itselläkin ja pienillä teoilla yritetään auttaa, jos rahkeita suurempaan ei riitä tai mahdollisuuksia ei ole.

Olen tyytyväinen opinnäytetyöhöni, koska sain paljon käyttökelpoisia ja erilaisia vastauksia kysymyksiini. Oli mukavaa perehtyä aiheeseen, joka itseä erityisesti on aina kiinnostanut, varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Jokaisella ihmisellä on kuitenkin erilainen näkökulma ja mielipide ekologisuudesta, mutta tämän työn myötä oli hyvä huomata, että lopulta kaikki taitavat ajatella ekologisuutta hieman positiivisemmin.

Maapallon ja luonnon kannalta on tärkeää, että lapset päiväkodeissa saavat joka päiväisiä oppeja ekologisuuden hyödyntämiseen arjessa vaikka kierrätyksen kautta. Se auttaa meitä tulevaisuudessa pystymään elämään yhtä puhtaassa Suomessa kuin olemme tottuneet.

LÄHTEET

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.

Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy.

Forssen, K., Roivainen, I., Ylinen, S., Heinonen, J. 2012. Kohtaako sosiaalityö köyhyyden? Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2011. Painettu EU:ssa.

Haila, Y. 1990. Vihreään aikaan: kirjoituksia ihmisen ekologiasta. Helsinki: Tutkijaliitto.

Hakovirta, M., Rantalaiho, M. 2012. Taloudellinen eriarvoisuus lasten arjessa. Tampere: Juvenes print.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Jackson, T. 2009. Hyvinvointia ilman kasvua – rajallisen planeetan taloustiede. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Kuusisto, E., Käykö, J. 2004. Globaalimuutos – Suomen akatemian figure ohjelma. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K., Virta, L. 2010. Keke koulussa – Kestävän kehityksen opas. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus OY.

Mäntysaari, M., Pohjola, A., Pösö, T. 2009. Sosiaalityö ja teoria. Juva: WS Bookwell Oy.

Rosenberg, T. 1993. Pienestä pitäen – ympäristökasvatus ja päivähoiton ekologinen arki. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Suomen YK-liitto. Ekologinen kestävä kehitys. Www-dokumentti. <http://www.ykliitto.fi/yk70v/ekologinen> Viitattu: 20.1.2016.

Tilastokeskus. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Www-dokumentti. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/> Viitattu: 10.12.2015.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes.

WWF 2014. Living planet 2014-raportti. Tiivistelmä. Pdf-tiedosto. <http://wwf.fi/mediabank/6424.pdf>. Viitattu: 2.1.2016.

Ylikahri, V. 2011. Onnellisuustalous. Vaasa: Oy Arkmedia Ab.

Ympäristöministeriö 2013. Kestävä kehitys. Www-dokumentti. http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Ymparisto/Kestava_kehitys/Mita_on_kestava_kehitys Viitattu: 10.1.2016.

LIITTEET

SAATEKIRJE

Opinnäytetyö

Kyselylomake

30.11.2015

Kysely suoritetaan yhtenä osana tulevaa opinnäytetyötäni, jonka aiheena on ”Ekologisuus ja sen näkyminen päiväkodin arjessa.” Opinnäytetyön aiheena on selvittää ekologisuuden hyödyntämistä erilaisissa päiväkodin päivittäisissä tilanteissa sekä samalla sen aiheuttamia mahdollisia hyötyjä ja haittoja.

Vastauksia käsitellen täysin anonymisti nimettömänä käyttäen niitä kuitenkin osana opinnäytetyötäni, johon lainaan vastauksia tukien niitä muulla materiaalilla. Tutkimusaineistoon kuuluvana hävitän vastaukset heti niiden käsittelyn jälkeen.

Mahdollisissa lisäkysymyksissä voit olla yhteydessä minuun,

Sara Holm

sara.holm(at)cou.fi

OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTY KYSELYLOMAKE

Miten määrittelisit ekologisuuden, jos saisit määritellä sen itse?

Miten päiväkodissanne ajatellaan ekologisuutta?

Miten ekologisuuteen kiinnitetään huomiota,

- ruokailutilanteissa
- askartelu tai muissa kädentaito-hetkissä
- liikuntavälineissä
- leluissa/tavaroissa
- muissa asioissa, missä erityisesti?

Haluaisitko lisätä ekologisuutta päiväkodin arkeen?

Jos haluaisit lisätä ekologisuutta, niin miten sitä lisäisit päiväkodin arkeen ja miksi?

Jos et haluaisi lisätä ekologisuutta päiväkodin arkeen, niin miksi et?

Mitä mahdollisia hyötyjä ekologisuuden lisäämisestä päiväkodin arjessa saattaisi olla?

Voisiko ekologisuus mielestäsi tuoda päiväkodin menoihin säästöjä?

Vaikeuttaisiko ekologisuus päiväkodin normaalia arkielämää esim. suunnittelutöissä tai muussa toiminnassa?

Mitä mahdollisia haittoja ekologisuuden lisäämisestä päiväkodin arjessa saattaisi olla?

Jos saisit päättää kuinka sinä lisäisit ekologisuutta/ekologista ajattelutapaa päiväkodin arjessa?

Näkyykö päiväkodin lasten perheissä millään tavalla ekologinen ajattelutapa? Miten se näkyy?

Mitä muuta haluaisit sanoa lopuksi?

